

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. kovo 20 d.
(OR. en)

7604/23

COMPET 241
IND 127
MI 216
BETREG 2
DIGIT 44
ECOFIN 265
EDUC 100
ENER 139
ENV 272
POLCOM 50
RECH 100

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2023 m. kovo 17 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2023) 168 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI „Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.“

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2023) 168 final.

Pridedama: COM(2023) 168 final

Briuselis, 2023 03 16
COM(2023) 168 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.

Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.

Europos įmonės yra mūsų visuomenės varomoji jėga, kurianti darbo vietas, inovacijas ir gerovę. Esminiai įmonių klestėjimo veiksniai yra **konkurencingumas ir našumas**, jais ES politika grindžiama jau ne vieną dešimtmetį.

Pastaraisiais metais susidūrusi su keliomis krizėmis iš eilės, ES greitai ėmėsi bendrų ir koordinuotų atsakomųjų veiksmų, parodydama, kad mūsų bendra stiprybė pranoksta visų valstybių narių pavienių pastangų visumą. COVID pandemijos sukelti tiekimo grandinių sutrikimai ir dėl Rusijos taktikos dujų tiekimą naudoti kaip ginklą sparčiai augančios energijos kainos tapo tikru Europos modelio veikimo išbandymu. Šie iššūkiai privertė pakoreguoti gerai patikrintą ekonomikos ir pramonės politiką, siekiant toliau užtikrinti mūsų piliečių ir įmonių gerovę ir stabilumą bei ES išlikti svarbiu veikėju pasaulinėje arenoje. Tačiau krizių valdymas nepadeda kurti tvirtos ir perspektyvios ekonomikos, kuri užtikrintų mūsų gerovę ir pasaulinę įtaką. Ekonominis našumas negali būti didinamas vien tik atsakomosiomis priemonėmis.

Atsižvelgiant į vis sudėtingesnes geopolitines aplinkybes, metas skirti daugiau dėmesio ilgalaikiam ES konkurencingumui. Atėjo **laikas pagalvoti apie perspektyvą po 2030 m.**, t. y. po metų, iki kurių turi būti įgyvendinta dauguma ES politikos tikslų.

Šiuo komunikatu siekiama suteikti peno vadovų diskusijoms ilgalaikio Europos ekonomikos konkurencingumo ir našumo klausimais. Sprendimus dėl būsimų investicijų Europos įmonės turi priimti netikrumo, tiekimo apribojimų ir ne visada sąžiningos konkurencijos sąlygomis.

ES **gali išnaudoti savo stipriąsias puses** ir pasiekti didesnių tikslų, ne tik mėginti mažinti atsilikimą ir augimo bei inovacijų atotrūkį. **Perspektyvi, aiškiai apibrėžta ir koordinuota ES sistema skatins įmonių, pajėgių konkuruoti pasaulinėje rinkoje, kurti patrauklias darbo vietas ir nustatyti pasaulinius standartus, klestėjimą.** Siekdamas užtikrinti tvarų ES ekonomikos augimą po 2030 m., ES ir jos valstybės narės turi aktyviai vykdyti struktūrinius patobulinimus, įgyvendinti tinkamai orientuotas investicijas ir reguliavimo priemones laikydamosi šiame komunikate išdėstytų gairių. Šiuo ES ilgalaikiam konkurencingumui lemiamu momentu metas veikti kitaip.

I. Dabartinė ES konkurencingumo padėtis

Europos Sąjunga gali daug kuo didžiuotis. Ji yra vienas iš trijų pajėgiausių pasaulio ekonomikos regionų, kurio prekyba prekėmis ir paslaugomis su likusiu pasauliu sudaro 16,2 proc.¹ pasaulio prekybos ir yra didesnė už ES 27 tenkančią pasaulio BVP dalį, kuri siekia beveik 15 proc.² Tačiau pažvelgus atidžiau matyti, kad nuo XX a. dešimtojo dešimtmečio vidurio **vidutinis našumo augimas ES buvo lėtesnis nei kitose stipriausios ekonomikos šalyse**, o tai lėmė vis didesnį našumo lygio atotrūkį. Padėtį dar labiau apsunkina demografiniai pokyčiai. Tyrimai rodo, kad kai kurių horizontaliųjų technologijų srityje ES taip pat nėra pasiekusi tokio lygio kaip kitos pasaulio šalys – ji atsilieka visais trimis

¹ Savi skaičiavimai, pagrįsti Pasaulio banko pasaulio vystymosi rodikliais (WB-WDI), <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>.

² [2022 m. rugpjūčio mėn. Prekybos GD statistikos vadovas \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/).

inovacijų, gamybos ir diegimo aspektais³ ir neišnaudoja naujausių technologinių pokyčių, kurie sudaro sąlygas būsimam ekonomikos augimui.

Europos žaliajame kurse⁴ ir Skaitmeniniame dešimtmetyje⁵ įtvirtinta dvejopa pertvarka **skatina ES ekonomikos augimą ir modernizavimą**, atveria naujų verslo galimybių ir padeda įgyti konkurencinį pranašumą pasaulio rinkose. 1990–2021 m. ES ekonomika išaugo daugiau kaip 61 proc., o išmetamųjų teršalų kiekis sumažėjo 28 proc. – taigi, augimas akivaizdžiai atsietas nuo išmetamo CO₂ kiekio. Itin skaitmenizuota pramonė bus pajėgi vykdyti pažangesnę, veiksmingesnę, saugesnę ir švaresnę gamybą. Įmonių, kurios jau investuoja į duomenimis grindžiamas inovacijas ir duomenų analizę, našumas didėja maždaug 5–10 proc. greičiau nei tų, kurios tokių investicijų nevykdo⁶.

Siekdama skatinti atsigavimą po pandemijos, Komisija sudarė sąlygas skatinti **investicijas ir reformas**. Prie dvejopos pertvarkos įgyvendinimo prisidedama ne tik Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone, bet ir daugeliu ES programų – pavyzdžiui, klimato srities tikslams pasiekti skiriama 35 proc. visų ES programų bendrų išlaidų. Neseniai paskelbtame **Žaliojo kurso pramonės plane**⁷ Komisija išdėstė, ko reikia, kad poveikio klimatui neutralizavimo sektorius išliktų konkurencingas vidutinės trukmės laikotarpiu, ir pabrėžė, kad įmonių klestėjimui paskatinti būtinos spartesnės ir paprastesnės procedūros. Atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtojimo, svarbiausiųjų žaliavų ir poveikio klimatui neutralizavimo technologijų gamybos srityse buvo atliktas administracinis supaprastinimas ir parengtos supaprastinto leidimų išdavimo procedūros, taip pat bus nagrinėjamos galimybės ilginiui tai įgyvendinti platesniu mastu. Šie darbai buvo vykdomi tikslingai ir nekeliant pavojaus aukštiems tvarumo standartams.

II. Konkurencingumo didinimas po 2030 m.

Šiandien plačiai sutariama, kad **gerovės kūrimo šaltiniu turėtų būti Europos integracinio ekonomikos augimo modelis, pagrįstas tvariu konkurencingumu, ekonominiu saugumu, prekyba ir atviru strateginiu savarankiškumu bei sąžininga konkurencija**.

Tvarus konkurencingumas grindžiamas našumo augimu, aplinkosauginiu tvarumu, makroekonominiu stabilumu ir teisingumu. Ekonominis saugumas – tai ES ekonomikos gebėjimas atlaikyti sukrėtimus ir apsaugoti savo interesus pasitelkiant atsparias diversifikuotas tiekimo grandines ir našias įmones. Siekdama atviro strateginio savarankiškumo, ES įsipareigoja atverti prekybą, kartu prisiimdama atsakomybę kurti tvaresnį ir teisingesnį pasaulį, tobulinti savo gebėjimą didinti atsparumą ir įsitvirtinti kaip kovotoja su prievartine ir nesąžininga praktika.

Naudingos patirties galima pasisemti iš Europos Sąjungos istorijos. Ekonominė veikla ir našumas buvo skatinami plataus masto Bendrijos lygmens programomis ir reformomis, pasižymėjusiomis aiškiu konkurencingumo aspektu, pavyzdžiui, *bendra prekybos politika*

³ Šie aspektai: naujo lygmens automatizavimas, junglumo ateitis, paskirstytoji infrastruktūra, naujos kartos kompiuterija, taikomasis dirbtinis intelektas, programavimo ateitis, pasitikėjimo architektūra, biologinė revoliucija. ES pirmąja naujos kartos medžiagų gamybos ir pritaikymo bei švarių technologijų srityse. Šaltinis: McKinsey, [securing-europes-competitiveness-addressing-its-technology-gap-september-2022.pdf](https://www.mckinsey.com/sectors/europe/our-work/2022/09/securing-europes-competitiveness-addressing-its-technology-gap-september-2022.pdf) ([mckinsey.com](https://www.mckinsey.com)).

⁴ COM(2019) 640 *final*.

⁵ COM(2021) 118 *final*.

⁶ EBPO (2015). *Data-driven innovation: big data for growth and well-being*, OECD Publishing, Paryžius.

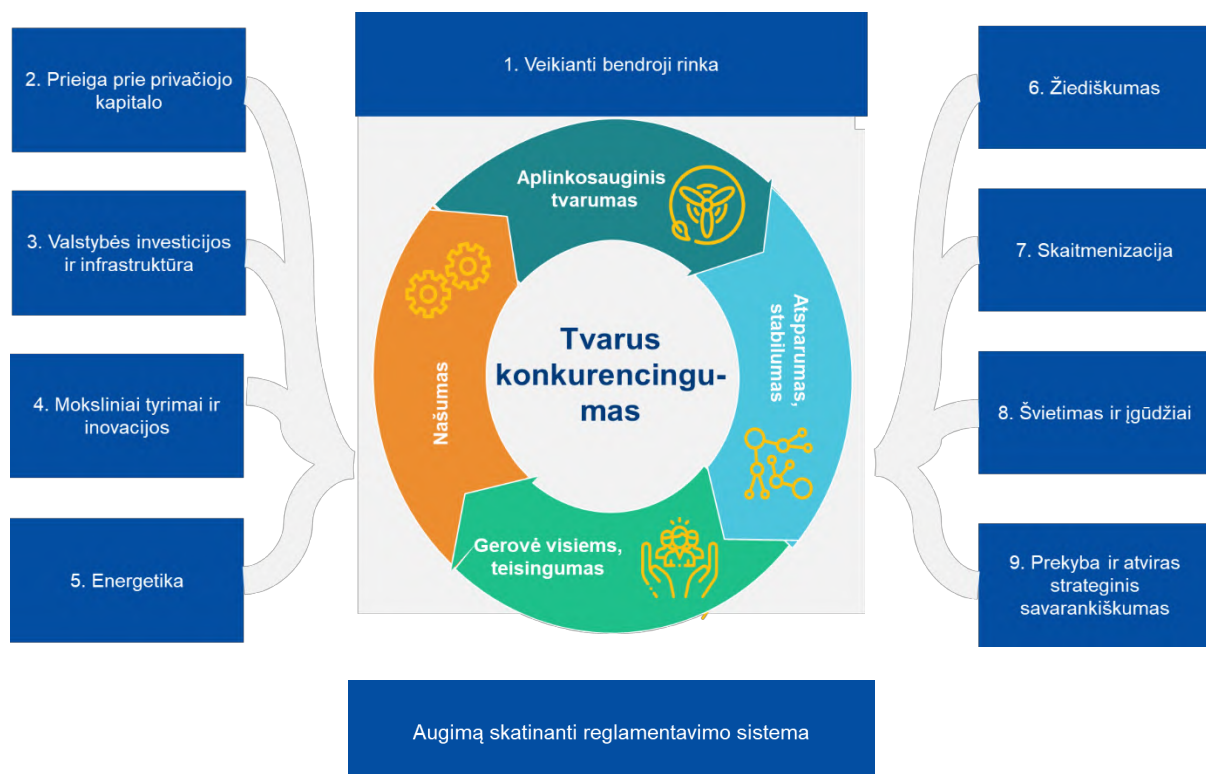
⁷ COM(2023) 62 *final*.

XX a. šeštajame dešimtmetyje ir *Bendrosios rinkos programa* devintajame dešimtmetyje. **Tvirtesni bendri ES lygmens veiksmai šiandien gali vėl paskatinti gerovę ir našumą.**

Asmenis ir įmones į ES pritraukia būtent mūsų Europos teisių ir vertybių sistema, grindžiama tvirtu Europos socialiniu modeliu, suteikiančiu **lygias galimybes visiems**, ir rinkos ekonomika, nė vieno nepaliekant nuošalyje. ES pirmauja daugeliu socialinės įtraukties, kuri remiama pagal Europos socialinių teisių ramstį, aspektų⁸. ES konkurencingumo sėkmę ir toliau lems tokie veiksniai kaip stiprios institucijos, stabili makroekonominė sistema, įskaitant gerai veikiančią darbo rinką, tvari skolos padėtis bei į stabilias kainas orientuota politika. Teisinės valstybės principu užtikrinamos pagrindinės teisės, taip pat remiama stabili, nuspėjama ir investicijoms palanki verslo aplinka, kurioje garantuojama teisė į žalos atlyginimą. Be to, kaip ES privalumus galima paminėti aukštos kokybės infrastruktūrą ir žmogiškąjį kapitalą, kurį sudaro gerai išsilavinusi ir kvalifikuota darbo jėga.

Per **Europos semestrą** Komisija toliau vykdys analizę ir teks konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, kaip šalinti pagrindines tvaraus ir integracinio augimo kliūtis valstybėse narėse, užtikrinant veiksmingą reformų pagreitį, kad būtų sudarytos **tinkamos sąlygos konkurencingumui ir našumui didinti**, be kita ko, kiek tai susiję su fiskaline politika ir makroekonominiu stabilumu.

Siekdama skatinti būsimą Europos konkurencingumą, Komisija siūlo dėmesį sutelkti į devynis vienas kitą stiprinančius veiksnius. Be šių devynių veiksnių, antruoju veiksmų etapu Komisija aktyviai dirbs **siekdama sukurti augimą skatinančią reglamentavimo sistemą.**

⁸ Gini koeficientu matuojama pajamų nelygybė siekia 30, palyginti su 41 JAV ir 39,7 Kinijoje. Bendros pajamų nelygybės tendencijos liudija nuolatinį jos mažėjimą ([Eurostato parengta Europos socialinių teisių ramsčio socialinių rodiklių suvestinė \(europa.eu\)](#)).

1. Veikianti bendroji rinka

Bendrojoje rinkoje veikia 23 mln. įmonių, kuriose dirba beveik 128 mln. žmonių; ši rinka prisideda prie struktūrinio ES BVP padidėjimo maždaug 9 proc.⁹ Bendroji rinka suteikia įmonėms galimybę pasiekti daugiau kaip 440 mln. klientų, padeda plėstis tarpvalstybiniu mastu ir užtikrinti masto ekonomiją.

Komunikate „Bendrosios rinkos trisdešimtmetis“¹⁰ apžvelgiami šios rinkos pasiekimai ir potencialas, taip pat nurodomos sritys, kuriose galima nuveikti daugiau, kad šioje rinkoje būtų pašalintos kliūtys ir ji būtų sustiprinta.

Neginčijama, kad bendroji rinka yra ir bus ES konkurencingumo pagrindas. Bendroji rinka yra visų keturių Sutartyje įtvirtintų pagrindinių laisvių realizavimo priemonė.

Užtikrinti vienodas sąlygas bendrojoje rinkoje ir visame pasaulyje tebėra prioritetinis uždavinys. Bendroji rinka yra pagrindinis įmonių augimo, našumo ir konkurencingumo variklis. Vartotojams visame pasaulyje ji suteikia pasitikėjimo, kad Sąjungoje perkami produktai yra saugūs, aukštos kokybės, pagaminti laikantis aukštų darbo ir aplinkos apsaugos standartų. Kaip pabrėžiama komunikate „Bendrosios rinkos trisdešimtmetis“, siekiant užtikrinti, kad bendrosios rinkos teisės aktais būtų pasiektas numatytas poveikis, labai svarbu tinkamai ir laiku perkelti ES teisę į nacionalinę teisę.

Mūsų pastangos ir toliau turi būti grindžiamos **tvirta konkurencijos politika**. Ji labai svarbi siekiant diegti inovacijas ir mažinti kainas ES vartotojams¹¹. Atsižvelgdama į reikšmingus pastarųjų metų pokyčius, visų pirma, į skaitmenizaciją ir naujus prekių bei paslaugų siūlymo būdus, taip pat siekdama atsižvelgti į vis labiau tarpusavyje susijusių ir globalėjančių komercinių mainų pobūdį, Komisija šiuo metu peržiūri daugiau kaip 20 konkurencijos taisyklių ir gairių rinkinių, nustatytų visose jos priemonėse. Be to, Komisija nustatė naujų kovos su naujomis grėsmėmis konkurencijai priemonių. Skaitmeninių rinkų aktu užtikrinama, kad didelės platformų įmonės neiškraipytų sąžiningos konkurencijos. Užsienio subsidijų reglamentu sprendžiama užsienio subsidijų sukeltų iškraipymų problema ir taip užtikrinamos vienodos sąlygos visoms bendrojoje rinkoje veikiančioms įmonėms. Be to, Komisija ir toliau visapusiškai naudosis prekybos apsaugos priemonėmis, kad apsaugotų bendrąją rinką ir taisyklėmis grindžiamą tarptautinę prekybą nuo nesąžiningos prekybos praktikos, pavyzdžiui, dumpingo ir konkurenciją iškraipančių subsidijų.

Kaip nurodyta komunikate „Bendrosios rinkos trisdešimtmetis“, siekiant **tolesnės bendrosios rinkos integracijos**, būtina šalinti kliūtis ir sutelkti dėmesį į tam tikrus sektorius. Pavyzdžiui, Komisija sieks toliau įgyvendinti vienkartinio duomenų pateikimo principą, be kita ko, pasitelkdama **vieno langelio principą**, tokiose srityse kaip mokesčiai, muitai ir reguliavimo

⁹ „Teisinės kliūtys bendrosios rinkos taisyklėms valstybėse narėse“ (angl. [Legal obstacles in Member States to Single Market rules](#)), Europos Parlamento Europos Sąjungos vidaus politikos generalinio direktorato Ekonomikos, mokslo ir gyvenimo kokybės politikos teminis skyrius, 2020 m. lapkričio mėn.

¹⁰ Komunikatas „Bendrosios rinkos trisdešimtmetis“, COM(2023)162 *final*.

¹¹ COM(2021) 713 *final*.

ataskaitų teikimas¹². Žvelgiant į ateitį, yra daug galimybių stiprinti ir baigti kurti bendrąją paslaugų rinką.

Ekonomiškai veiksmingiausias ES našumo užtikrinimo būdas yra tolesnis bendrosios rinkos plėtojimas ir stiprinimas. Prekybos prekėmis ir paslaugomis integracijos lygis per pastaruosius 30 metų padvigubėjo, tačiau integracija prekybos paslaugomis, kuriai tenka apie 70 proc. ES BVP, srityje tebėra gerokai mažesnė už integraciją prekybos prekėmis srityje.

Siūlomi tokie šio veiksnio stebėjimo pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai (toliau – PVRR):

PVRR	Šaltinis	Siektina reikšmė	Naujausi turimi duomenys
1 Integracija į bendrąją rinką (prekyba palyginti su BVP)	Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė	Padidėjimas	Prekyba prekėmis – 23,5 proc. (2021 m.) Prekyba paslaugomis – 6,75 proc. (2021 m.)
2 Nepakankamos atitikties rodiklis	Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė	0,5 proc.	1,3 proc. (2021 m.)

2. Prieiga prie privačiojo kapitalo ir investicijų

Privačiojo sektoriaus investicijos sudaro daugiau kaip 85 proc. visų ES investicijų¹³. Investicijas, kurių reikia žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai paspartinti, atsparumui didinti ir Sąjungos konkurencingumui skatinti, visų pirma turės skirti privatusis sektorius. Dabartinis ES kapitalo rinkų dydis ir gylis yra nepakankamas būsimam ES ekonomikos augimui remti. ES akcijų rinkos kapitalizacijos dydis sudaro mažiau nei pusę Jungtinių Amerikos Valstijų akcijų rinkos kapitalizacijos dydžio (vertinant BVP procentine dalimi) ir yra mažesnis už atitinkamus Japonijos, Kinijos ir Jungtinės Karalystės rodiklius. Vis dėlto europiečiai taupo kur kas daugiau nei amerikiečiai. ES rizikos kapitalo sektorius yra 20 kartų mažesnis nei atitinkamas JAV sektorius¹⁴, o dauguma rizikos kapitalo investicijų sutelkta keliose ES valstybėse narėse.

¹² Iniciatyvų pavyzdžiai: nuo 2021 m. liepos mėn. taikoma e. prekybai skirta vieno langelio principu grindžiama PVM sistema; pasiūlymas dėl Europos bendro prieigos punkto (ESAP), kuriuo siekiama pagerinti viešą prieigą prie viešai skelbiamos įmonių finansinės informacijos ir informacijos apie tvarumą (COM(2021) 723 final), dėl kurio deramasi, arba vienkartinio duomenų pateikimo techninė sistema (OOTS), prieinama per ES bendruosius skaitmeninius vartus.

¹³ Valdžios sektoriaus investicijos, išreikštos viso bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo procentine dalimi. BVP ir išlaidos. Investicijos pagal sektorius (EBPO duomenys).

¹⁴ Vertinant pagal srautus (2021 m.; šaltiniai: ES duomenys – „InvestEurope“, JAV duomenys – Nacionalinė rizikos kapitalo asociacija).

Kad ekonomika būtų konkurencinga, būtina veiksminga prieiga prie finansavimo. Nors viešoji parama yra labai svarbus veiksnys, įgalinantis investicijų telkimą, atsižvelgiant į poreikių mastą būtinas didelės apimties privatusis finansavimas. Pastaraisiais metais galimybės gauti finansavimą ES labai pagerėjo, tačiau vis dar trūksta rizikos kapitalo (ypač įmonių augimo ir plėtros tikslais).

Siekiant paskatinti privačiojo sektoriaus investicijas, įvairinti finansavimo šaltinius ir veiksmingai paskirstyti kapitalą visoje ES, labai svarbu **stiprinti kapitalo rinkų sąjungą**. Dėl kapitalo rinkų plėtros ir jų tarpvalstybinės integracijos Europoje veiklą pradedančios ir veiklos mastą didinančios įmonės galės naudotis įvairiais finansavimo šaltiniais ir investavimo galimybėmis. Be to, siekdama sudaryti palankesnes sąlygas tarpvalstybinėms investicijoms, ES turi panaikinti rinkų susiskaidymą. Tuo tikslu būtini labiau suderinti nemokumo teisės aktai, palankesnės galimybės patekti į kapitalo rinkas, ypač mažesnėms įmonėms, aktyvesnis mažmeninių investuotojų dalyvavimas kapitalo rinkose, tvirta rinkos infrastruktūra, paprasta prieiga prie finansinės informacijos ir labiau integruota priežiūra.

Komisija yra pasirengusi visapusiškai remti Europos Parlamentą ir Tarybą, kad jie greitai priimtų jos pasiūlymus, taip pat dabar ir ateityje didinti užmojų mastą. Visi pagal Kapitalo rinkų sąjungos veiksmų planą pateikti pasiūlymai turėtų būti priimti iki šios Komisijos kadencijos pabaigos. Veikti reikia dabar.

Kitas labai svarbus ES ekonomikos konkurencingumo veiksnys – bankų sąjungos kūrimo užbaigimas. 75 proc. įmonių paskolų suteikia ES bankai, todėl stipri bankų sąjunga yra labai svarbi finansiniam stabilumui. Komisija imsis tolesnių veiksmų remdamasi Euro grupės pareiškimu dėl bankų krizių valdymo ir indėlių draudimo sistemos peržiūros¹⁵.

Kapitalo rinkų sąjunga ir bankų sąjunga nėra tam tikram sektoriui skirtos politikos elementas – nuo jų priklauso visos Europos ekonomikos būklė.

Svarbus vaidmuo remiant augimą ir privačiojo sektoriaus investicijas, visų pirma šalinant mokestines kliūtis tarpvalstybinėms investicijoms, tenka ir **ES mokesčių sistemai**. Kaip paskelbta, Komisija pateiks pasiūlymą dėl ES masto išskaičiuojamojo mokesčio sistemos ir naujos Europoje gautų verslo pajamų apmokestinimo sistemos (BEFIT).

Siekiant užtikrinti stabilumą ir skatinti kapitalo rinkas, po finansų krizės buvo atlikta esminių **finansinių paslaugų reglamentavimo sistemos** pakeitimų. Nors stabili sistema padeda kurti verslui palankią aplinką ir teisinį tikrumą rinkos dalyviams, finansinių paslaugų teisės aktai turėtų būti grindžiami inovacijų ir technologijų pokyčių atveriamomis galimybėmis, o kartu mažinti kylančią riziką, laikantis skaitmeninių finansų ir mažmeninių mokėjimų strategijų¹⁶.

ES įsitvirtino kaip **tvaraus finansavimo lyderė tarptautiniu mastu**. Ji siekia informacijos apie tvarumą teikimo standartų konvergencijos pasauliniu lygmeniu, visų pirma per tarptautinę tvaraus finansavimo platformą. Komisija dės pastangas kuo labiau supaprastinti informacijos atskleidimo prievolių įgyvendinimą, kartu išlaikydama ES užmojus žaliosios

¹⁵ [2022 m. birželio 16 d. Euro grupės pareiškimas dėl bankų sąjungos ateities. Taryba \(europa.eu\). 2022 m. birželio 16 d. Euro grupės pareiškimas dėl bankų sąjungos ateities. Taryba \(europa.eu\).](#)

¹⁶ COM(2020) 591 *final* ir COM(2020) 592 *final*. Pavyzdžiui, Komisija pasiūlys galimybių suteikiančią sistemą, skirtą galimai Europos Centrinio Banko skaitmeninio euro emisijai.

pertvarkos srityje ir teikdama gaires įmonėms¹⁷. Šiuo metu vyksta darbas, susijęs su išsamiau Su tvarumu susijusios finansinės informacijos atskleidimo reglamento vertinimu.

Pritraukti privačiojo sektoriaus investicijų ir jas sutelkti gali pradinio kapitalo viešieji fondai. Pagal ES programą „Europos horizontas“ įsteigta Europos inovacijų taryba, sudarydama palankesnes galimybes gauti finansavimą ir naudotis konsultacinėmis paslaugomis, iki šiol padėjo atsirasti daugiau kaip 112 kentauro¹⁸ ir daugiau kaip 12 vienaaragių. Programa „InvestEU“ siekiama sutelkti daugiau kaip 372 mlrd. EUR finansavimo, daugiausia privačiojo, kuris būtų skirtas prioritetinėms sritims, o Komisija, bendradarbiaudama su EIB ir kitais įgyvendinančiais partneriais, siekė sukurti esamus poreikius atitinkantį produktų derinį, apimantį, be kita ko, specialius rizikos kapitalo produktus veiklą pradedančioms ar plečiančioms įmonėms. Tačiau būsimiems poreikiams patenkinti to nepakaks. Todėl Komisija svarsto, kaip būtų galima padidinti bendrą programos „InvestEU“ finansavimą, visų pirma 2024–2027 m. laikotarpiu. Be to, svarbų vaidmenį pritraukiant privačiojo sektoriaus investicijas į ypatingos svarbos ir besiformuojančias technologijas, susijusias su žaliaja ir skaitmenine pertvarka, atliks būsimas Europos suverenumo fondas.

Didelės privačiojo sektoriaus investicijos įrodo pasitikėjimą Europos konkurencingumu. Rizikos kapitalas bankų finansavimą papildo įvairesniais įmonių, visų pirma jaunų ir novatoriškų, finansavimo modeliais. ES turi dėti daugiau pastangų, kad suteiktų tokias pačias galimybes kaip kitos stipriausios ekonomikos šalys.

Siūlomi tokie šio veiksnio stebėjimo PVRR:

PVRR	Šaltinis	Siektina reikšmė	Naujausi turimi duomenys
3 Gryniosios privačiosios investicijos, išreikštos BVP dalimi	Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė	Padidėjimas	3,2 proc. (2021 m.) 2,6 proc. (2020 m.)
4 Rizikos kapitalo investicijos	Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė	Padidėjimas	0,48 proc. (2021 m.) 0,03 proc. (2018 m.)

3. Valstybės investicijos ir infrastruktūra

Valstybės investicijos yra labai svarbus veiksnys, padedantis skatinti konkurencingumą investicijomis į tokias sritis kaip moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, švietimas ir sveikatos priežiūra, remti gerai sujungtą ir vientisą bendrąją rinką investicijomis į infrastruktūrą, taip pat pritraukti privačiojo sektoriaus investicijų. 2022 m. valstybės investicijos ES sudarė 3,2 proc. BVP, o 2021 m. viešosios išlaidos švietimui siekė 4,8 proc. BVP.

¹⁷ Komisija jau pateikė gairių dėl informacijos atskleidimo prievolių, pavyzdžiui, susijusių su taksonomija, ir iki 2023 m. vidurio pateiks tolesnes gaires dėl Su tvarumu susijusios finansinės informacijos atskleidimo reglamento.

¹⁸ Kentaurais arba potencialiais vienaaragiais vadinami startuoliai, kurių vertė viršija 100 mln. EUR. Vienaragiai – tai startuoliai, kurių vertė viršija 1 mlrd. EUR.

ES ir valstybių narių viešųjų biudžetų lėšomis piliečiams užtikrinamos aukšto lygio viešosios paslaugos ir infrastruktūra. Mūsų ekonomikos atsparumo pagrindas – kokybiškos sveikatos priežiūros sistemos ir ateities iššūkiams pasirengusi išsilavinusi visuomenė.

Prie valstybės investicijų ES lygmeniu labai prisideda **sanglaudos politika**, pagal kurią įgyvendinami bendrai sutarti Europos prioritetai, skatinama ekonominė konvergencija ir didinamas atsparumas. Sanglaudos fondai Sąjungos konkurencingumui išliks svarbūs ir ateityje – juos įgyvendinant bus išnaudojamas visų regionų potencialas ir tenkinami konkretūs tų regionų poreikiai.

Siekiant nustatyti ES fiskalines taisykles, kuriomis būtų visapusiškai atsižvelgiama į naują ekonominę ir geopolitinę tikrovę, būtina skubiai reformuoti **Europos ekonomikos valdymo sistemą**. Komisijos pateiktų reformos gairių siekis – sukurti bendrą ES sistemą, kuri apimtų visų valstybių narių fiskalinius, reformų ir investicijų įsipareigojimus. Visi drauge šie elementai – konkrečioms šalims skirtos fiskalinės trajektorijos, taip pat prioritetinės valstybės investicijos ir reformų įsipareigojimai – užtikrins tvarų ir integracinį augimą, o kartu ir tvarų bei laipsnišką skolos mažinimą.

Žvelgiant į perspektyvą, labai svarbios nuolatinės ir vis didinamos valstybės investicijos, skirtos didelio masto infrastruktūrai, kuri būtų nepriklausoma nuo iškastinio kuro, sukurti. Siekiant remti pramonės augimą ir visapusiškai išnaudoti bendrosios rinkos teikiamas galimybes, visoje ES būtina didinti pajėgumus ir modernizuoti **energetikos, transporto ir junglumo infrastruktūrą**.

Modernizavus Europos transporto infrastruktūrą, piliečiai ir įmonės galės naudotis klimato kaitos poveikiui atspariomis, pažangiomis, saugesnėmis bei veiksmingesnėmis judumo ir logistikos paslaugomis. Junglumas yra labai reikšmingas sanglaudai, o dar labiau – bendrosios rinkos periferijos valstybėms narėms. ES taip pat turėtų toliau atlikti vadovaujamą vaidmenį visame pasaulyje užtikrinant vienodas sąlygas aviacijos ir jūrų sektoriuose.

Šioms infrastruktūroms, kaip ir energetikos srities infrastruktūroms, labai svarbūs **tarpvalstybiniai ir daugiašaliai projektai**. Tiek ES, tiek valstybės narės turi supaprastinti, paspartinti ir suderinti infrastruktūros projektų, susijusių su tarpvalstybinėmis jungtimis ir kliūčių šalinimu, skaitmeninimą ir reguliavimo procesą.

Vis svarbesniu tinkamo mūsų ekonomikos veikimo, **saugumo ir gynybos** veiksmu tampa **kosmosas**. Kosmoso sritį ir gynybos sektorių sieja daugialypė sinergija¹⁹. Išnaudodama šią sinergiją ir toliau konsoliduodama ES kosmoso srities pavyzdines iniciatyvas („Galileo“, „Copernicus“ ir IRIS), ES galės pasiekti savo geopolitinius ir strateginius tikslus (pvz., sienų apsaugos, saugumo, ekstremaliųjų situacijų valdymo, priklausomybės mažinimo srityse), skatinti inovacijas ir stiprinti Europos ekonomikos augimą.

Viešieji pirkimai, kuriais didinama paklausa, gali suaktyvinti tiekimo grandinių veikimą. Strategiškai naudojamais viešaisiais pirkimais, dėmesį skiriant ne tik kainai, gali būti skatinamas tiekimo saugumas, tvarumas ir didinamas pramonės ekosistemų atsparumas. Šių tikslų padės siekti ir Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktas²⁰. Taip pat turėtų būti sudarytos palankesnės sąlygos viešuosiuose pirkimuose dalyvauti novatoriškoms tvarioms MVĮ arba tokių įmonių konsorciumams. Kai įmanoma, konkursai turėtų būti rengiami taip, kad juose, be kita ko, projektuose pagal strategiją „Global Gateway“, galėtų dalyvauti MVĮ.

¹⁹ ES kosmoso strategija saugumo ir gynybos srityje, JOIN(2023)9.

²⁰ COM(2023) 161 *final*.

Siekiant užtikrinti aukštos kokybės viešąsias gėrybes, taip pat skatinti privačiojo sektoriaus investicijų pritraukimą, būtinos atitinkamos apimties valstybės investicijos. Tvarūs viešieji finansai ir augimas gali užtikrinti reikiamą fiskalinio manevravimo erdvę.

Siūlomas toks šio veiksnio stebėjimo PVRR:

PVRR	Šaltinis	Siektina reikšmė	Naujausi turimi duomenys
5 Valstybės investicijos, išreikštos BVP dalimi	AMECO duomenų bazė	Padidėjimas	3,2 proc. (2022 m.)

4. Moksliniai tyrimai ir inovacijos

ES, kurioje gyvena mažiau nei 7 proc. pasaulio gyventojų, tenka maždaug penktadalis pasaulio dažnai cituojamų publikacijų, patentų, mokslinių tyrimų ir inovacijų.

Šiuo metu ES į mokslinius tyrimus ir inovacijas investuoja apie 330 mlrd. EUR per metus, o tai sudaro 2,26 proc. jos BVP.

2021 m. 73,6 proc. įmonių investicijų į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą ES buvo skirta trims pagrindiniams sektoriams: automobilių (31,3 proc.), IRT gamintojų ir paslaugų (22,6 proc.) ir sveikatos pramonės (19,9 proc.)²¹.

2021 m. ES buvo 69 vienaragiai, palyginti su 169 Kinijoje ir 470 JAV²².

2000–2020 m. ES investicijų į MTP intensyvumas išaugo nuo 1,8 proc. iki 2,3 proc. BVP²³, tačiau 2021 m. jis tebebuvo mažesnis nei JAV (3,5 proc.), Japonijoje (3,37 proc.) ir Pietų Korėjoje (4,8 proc.)²⁴.

Europa vis dar turi didelį mokslinį potencialą, taip pat pagerėjo mokslinių tyrimų koordinavimas pagal bendrus ES prioritetus. Tačiau, palyginti su konkurentais, Europa nepakankamai investuoja į mokslinius tyrimus ir inovacijas. **Šiandienos investicijomis į inovacijas didinamas rytojaus konkurencingumas.** Siekiant, kad ES pramonė išliktų konkurecinga, būtina paspartinti inovacijų, visų pirma susijusių su žaliąja ir skaitmenine pertvarka ir sektoriais, kurie taip pat formuoja ateities ekonomiką ir visuomenę, tempą. Iš ES ir valstybių narių biudžetų skiriama daug lėšų. Tačiau, palyginti su kitomis ES lygmens pasaulio šalimis, privačiojo sektoriaus išlaidos moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai yra gana mažos. Be to, būtinas didesnio masto privačiojo finansavimo srautas. Reikalingas ne tik spartesnis finansavimas, bet ir tinkamos verslo sąlygos, kad novatoriški startuoliai ir MVI galėtų plėsti veiklą ir likti ES. Europos inovacijų taryba derina dotacijas bei nuosavą kapitalą ir būtent taip siekia sudaryti tinkamas sąlygas pradedančiosioms įmonėms plėsti veiklą be būtinybės pakeisti vietą finansavimo paieškų tikslais.

Siekdama padidinti investicijas į mokslinius tyrimus ir inovacijas, Komisija ragina valstybes nares **mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklai teikti** bendro pobūdžio **mokestines paskatas**. Kaip svarbius inovacijų rizikos mažinimo veiksmus reikėtų paminėti **viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes, taip pat paramos moksliniams tyrimams, plėtrai ir inovacijoms priemones, be kita ko, pagal BEISP.**

²¹ Pramonės MTP investicijų rezultatų suvestinės duomenys.

²² [2022 m. ES mokslo, mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos rezultatų ataskaita.](#)

²³ ESTAT duomenys.

²⁴ EBPO duomenys.

Mažiau išsivysčiusių regionų konvergencija remiama pagal sanglaudos politiką teikiama parama moksliniams tyrimams, inovacijoms ir pažangiajai specializacijai, tačiau ES būtina, kad inovacijų srityje pirmautų visi jos regionai. Naująja Europos inovacijų darbotvarkė siekiama spartinti ir stiprinti inovacijas visoje ES. Tai ypač svarbu tokiose ateities srityse, kaip **švarių technologijų, biotechnologijų ir skaitmeninių technologijų** sektoriai, kuriems būdingas didesnis darbo našumas nei tradiciniuose sektoriuose²⁵. Siekdama šiose didelį augimo potencialą srityse pirmauti, o ne tik sekti paskui kitas šalis, ES turi išnaudoti pirmiau minėtų technologijų potencialą, kad užtikrintų savo pramonės konkurencingumą po 2030 m.

Žalioji pertvarka šiandien grindžiama **švariomis technologijomis** – tai viena iš perspektyviausių sričių, kuriose ES gali ir turėtų toliau plėtoti savo lyginamąjį pranašumą. ES toliau pirmauja švarių ir pažangių gamybos technologijų srityje ir visų pirma turėtų pasinaudoti savo lyderyste žiediško ir didelės vertės žaliųjų patentų srityje. Be to, ji galėtų remtis savo tvirta pozicija pažangiųjų medžiagų bei poveikio klimatui neutralizavimo technologijų energijai imliose pramonės šakose srityse ir pertvarkyti bei plėtoti automobilių ir transporto pramonę.

Be švarių technologijų, didelės vertės įvairios paskirties biologinių sprendimų įvairiems sektoriams, pavyzdžiui, sveikatos apsaugai, gali būti sukuriami **biotechnologijomis**, kurios gali iškastines arba išgautas ir importuotas medžiagas pakeisti atsinaujinančiosiomis vietinėmis medžiagomis. Kalbant apie mėlynąsias biotechnologijas, duomenų apie vandenynus ir su jais susijusią žmogaus veiklą rinkimas, apdorojimas ir naudojimas gali padėti užkariauti pasaulines rinkas. Žiedinė bioekonomika suteikia didžiulį potencialą ištirti pakeitimo galimybes tada, kai gamtos ištekliai yra riboti.

EIB grupė, ES finansavimą teikianti institucija, skatina valstybės investicijas, kad paremtų ES prioritetus atitinkančių novatoriškų projektų ir technologijų mokslinius tyrimus ir plėtrą. Teikdama rizikos finansavimą ir technines bei finansines ekspertines žinias novatoriškiems projektams, be kita ko, įgyvendinamiems pagal programą „InvestEU“, ji padeda telkti privačius investuotojus.

ES padarė per mažą pažangą siekdama tam tikra BVP procentine dalimi išreikštų išlaidų moksliniams tyrimams ir plėtrai tikslo ir, atsižvelgiant į dabartines tendencijas, gerokai atsiliks įgyvendinama ši 3 proc. iki 2030 m. tikslą. Siekiant išlaikyti konkurencingumą po 2030 m., reikės dar daugiau pastangų. Nors didelis patentų skaičius liudija ES kūrybiškumą ir inovacijas, siekiant palengvinti jų pateikimą rinkai praverstų bandomoji reglamentavimo terpė ir finansavimo parama.

Siūlomi tokie šio veiksnio stebėjimo PVRR:

PVRR	Šaltinis	Siektina reikšmė	Naujausi turimi duomenys
6 MTP intensyvumas, išreikštas procentine BVP dalimi	Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė	> 3 proc. po 2030 m.	2,26 proc. (2021 m.)
7 Patento paraiškų skaičius	Eurostatas	Padidėjimas	67 713 (2021 m.) 65 925 (2020 m.)

²⁵ Pavyzdžiui, įmonių, kurios jau investuoja į duomenimis grindžiamas inovacijas ir duomenų analizę, našumas didėja maždaug 5–10 proc. greičiau nei tų, kurios tokių investicijų nevykdo (EBPO 2015 m. ataskaita *Data-driven innovation: big data for growth and well-being*).

5. Energetika

Dujų kainos, kurių šuolis praėjusį rugpjūtį pasiekė piką, vėliau ėmė mažėti ir dabar siekia apie 50 EUR/MWh, t. y. yra panašios į kainas, buvusias 2022 m. sausio mėn., prieš prasidedant karui. Tačiau ES įmonėms ir vartotojams galiojančios elektros energijos kainos tebėra didesnės nei kitose pasaulio dalyse – pavyzdžiui, jos dvigubai viršija JAV kainas²⁶.

2021 m. atsinaujinantieji ištekliai sudarė 21,8 proc. ES bendro galutinio energijos suvartojimo. 2022 m. įrengtoji galia (353 GW) padidėjo 16 proc., taip sutaupoma apie 11 mlrd. m³ dujų ekvivalento per metus.

Kad ES galėtų išlaikyti savo konkurencingumą, jai būtinas patikimas ir saugus įperkamos energijos tiekimas ir gerai integruota energijos rinka, kuri būtų pajėgi atlaikyti sutrikimus. **Energijos kainos** ES tradiciškai yra didesnės nei kituose pasaulio regionuose, o dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą šis atotrūkis pastaruoju metu dar labiau išaugo. Aukštesnės nei kai kuriose kitose su ES konkuruojančiose pasaulio šalyse energijos kainos joje laikysis tam tikrą laikotarpį. Planu „REPowerEU“²⁷ siekiama padidinti ES energetinę nepriklausomybę ir paspartinti pagal Europos žaliojo kursą nustatytą priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslų įgyvendinimą. Siekiant padidinti užmojus atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo srityse, stabilizuoti rinkas ir apsaugoti vartotojus nuo aukštų energijos kainų, šiuo metu vyksta derybos dėl kelių teisės aktų (keli jų buvo neseniai patvirtinti).

Spartesnis atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimas ir energijos vartojimo efektyvumas yra labai svarbūs siekiant sutvirtinti mūsų ekonomikos pagrindus, sumažinti energijos kainas ir kartu užtikrinti mūsų energetinę nepriklausomybę. Tam reikės didelių investicijų į energijos gamybą, tinklus ir pramonės pajėgumus šiuose sektoriuose. Elektros energijos rinkos modelio peržiūra²⁸ suteiks daugiau paskatų privačiojo sektoriaus investicijoms į atsinaujinančiuosius energijos išteklius. EIB, remdamasis Žaliojo kurso pramonės planu ir su sąlyga, kad gaus savo valdymo organų pritarimą, pareiškė pageidavimą savo įnašą į planą „REPowerEU“ padidinti nuo 30 mlrd. EUR iki 45 mlrd. EUR, o tai galėtų pritraukti iš viso daugiau kaip 150 mlrd. EUR investicijų į poveikio klimatui neutralizavimo pramonės pajėgumus ir diegimą.

Be to, siekiant elektrifikuoti ekonomiką, būtina atnaujinti tinklą, kad būtų remiama atsinaujinančiųjų energijos išteklių integracija ir **energetikos sistemos skaitmenizacija**. Siekiant užtikrinti energijos tiekimo lankstumą ir saugumą, svarbus vaidmuo teks ir **energijos kaupimui**, kuriuo palengvinama atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos integracija, remiamas tinklas ir energija perkeliama į tą laiką, kai jos labiausiai reikia.

ES nustatė ambicingus atsinaujinančiosios energijos gamybos tikslus ir dabar turi juos pasiekti, kad padidintų energetinę nepriklausomybę ir palaipsniui mažintų sąnaudų skirtumą su kitomis pasaulio dalimis.

Siūlomi tokie šio veiksnio stebėjimo PVRR:

²⁶ Energijos kainos, Tarptautinė energetikos agentūra (2022). 2022 m. III ketvirtį elektros energijos kainos pramoniniams vartotojams siekė 192,59 USD/MWh, palyginti su 94,22 USD/MWh JAV.

²⁷ COM(2022) 230 *final*.

²⁸ COM(2023) 148 *final* ir COM(2023) 147 *final*.

	PVRR	Šaltinis	Siektina reikšmė	Naujausi turimi duomenys
8	Atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos dalis	Eurostatas	45 proc. iki 2030 m.	21,77 proc. (2021 m.)
9	Elektros energijos kainos ne namų ūkių vartotojams	Eurostatas	Sumažėjimas, vėliau – stabilizacija	0,1604 EUR už kWh (2022 m. I semestras)

6. Žiediškas

Siekiant ES ekonomikos augimą atsieti nuo pirminių išteklių naudojimo, itin svarbi žiedinė ekonomika, kuriai sąlygas sudaro technologijų revoliucija. Be to, žiedinė ekonomika Europos išteklių našumą leistų kasmet padidinti iki 3 proc. Tai reikštų, kad, palyginti su įprastine veikla, BVP padidėtų 7 proc., o tai turėtų papildomą teigiamą poveikį užimtumo ir aplinkos sritims²⁹.

2021 m. medžiagų naudojimo žiediško lygis ES siekė 11,7 proc.³⁰ Eurostato skaičiavimais, 2021 m. žiedinės ekonomikos sektoriams teko beveik 4,3 mln. darbo vietų³¹, o pridėtinė vertė siekė apie 299 mln. EUR³².

Žiedinė ekonomika suteikia puikią galimybę mažinti priklausomybę nuo išteklių ir atliekų kiekį, taip pat didinti išteklių našumą, užimtumą ir ekonomikos augimą. Ji taip pat gali sudaryti sąlygas kurti naują paslaugų asortimentą, produktus kaip paslaugas apimančius žiedinius verslo modelius, vykdyti dalijimąsi tarpusavyje, užsakomąją gamybą ir teikti skaitmeninius sprendimus. ES žiedinės ekonomikos politika remiamas ES tikslas mažinti savo prekybos priklausomybę. Žiedinėje ekonomikoje itin svarbią vietą užims produktai, kuriuos galima pataisyti, panaudoti pakartotinai ir perdirbti, bei kuo geresnis medžiagų panaudojimas. Kita tvaraus pramonės augimo kryptis – pramonės simbiozė, kai pramonės atliekos ir šalutiniai produktai tampa žaliava kitiems produktams gaminti.

Ribotų išteklių laikmečiu reikšmingas vaidmuo teks gerai veikiančiai antrinių žaliavų rinkai. Šiuo tikslu Svarbiausių žaliavų aktu³³ bus skatinamas perdirbimas, siekiant įgyvendinti politikos tikslą 15 proc. ES paklausos patenkinti perdirbtomis svarbiausiosiomis žaliavomis. Tai padės sustiprinti tokių žaliavų atliekų ir žiediško sistemos ir skatinti žaliavas tausojantį perdirbimą, kad būtų sukurta stipri antrinė rinka.

Visoje ES taikomos bendros taisyklės padeda įmonėms lengviau susidoroti su šiuo iššūkiu. Priėmus **tvarių gaminių ekologinio projektavimo taisyklės** bus skatinamas išteklių ir energijos vartojimo efektyvumas, o tai padidins medžiagų rekuperavimą iš gaminių šių gyvavimo ciklo pabaigoje ir tų medžiagų perdirbimą, taip vengiant atliekų susidarymo ir kuo

²⁹ *Growth Within: A Circular Economy Vision For a Competitive Europe*, „McKinsey Centre for Business and Environment & Ellen MacArthur Foundation“, 2015 m. birželio mėn.

³⁰ [Circular economy - material flows - Statistics Explained \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Circular_economy_-_material_flows), https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Circular_economy_-_material_flows.

³¹ Eurostato duomenys.

³² Eurostato duomenys.

³³ COM(2023)160.

labiau mažinant jų kiekį. Pridedamas **skaitmeninis gaminių pasas** suteiks vartotojams ir įmonėms galimybę lengvai gauti pagrindinę informaciją apie energijos suvartojimą, perdirbto turinio patvarumą, galimybę gaminius ES pataisyti ir perdirbti. Nustatant perspektyvias ekologinio projektavimo taisyklės pirmenybė bus teikiama Žiedinės ekonomikos veiksmų plane³⁴ nurodytiems daug medžiagų ir išteklių naudojantiems sektoriams, o būsimomis taisyklėmis, kuriomis propaguojama teisė į remontą, bus remiama konkurencija remonto sektoriuje.

Augant perdirbtų, pataisytų ir pakartotinai naudojamų gaminių ir medžiagų kiekiui, žiediškumas pagerins tvarumą, paskatins inovacijas, remis darbo vietų kūrimą, sumažins ES pramonės žaliavų sąnaudas ir priklausomybę nuo žaliavų, be kito ko, nuo svarbiausiųjų. Siūlomas toks šio veiksnio stebėjimo PVRR:

PVRR	Šaltinis	Siektina reikšmė	Naujausi turimi duomenys
10 Žiedinio medžiagų naudojimo rodiklis	Eurostatas	Iki 2030 m. padidinti dvigubai, palyginti su 2020 m. (Žiedinės ekonomikos veiksmų planas)	11,7 (2021 m.)

7. Skaitmenizacija

Prognozuojama, kad pasaulinės IRT rinkos, kuri yra viena didžiausių pramonės sričių, vertė 2023 m. pasieks 6 trln. EUR³⁵. Bendra ES IRT sektoriaus pridėtinė vertė 2021 m. viršijo 604 mlrd. EUR, t. y. sudarė 4,9 proc. ES BVP.

Nors IRT pramonė yra labai svarbi daugelio sektorių konkurencingumui, ES dalis pasaulinėje IRT rinkoje sumažėjo nuo 21,8 proc. 2013 m. iki 11,3 proc. 2022 m. 2022 m. tik 69 proc. MVĮ pasiekė bazinį skaitmeninio intensyvumo lygį, o 2021 m. DI technologijomis naudojos 8 proc. įmonių³⁶.

Skaitmeninės technologijos daro didelį poveikį visos ES ekonomikos konkurencingumui, didina veiksmingumą ir skatina inovacijas. Jų įsisavinimas ir integracija visuose ekonomikos sektoriuose bus labai svarbūs bendram konkurencingumui ir našumui. Be to, siekdama išsaugoti savo pramonės pirmavimą, ES turi tapti lydere pagrindinių skaitmeninių technologijų vertikaliųjų priemonių, pradedant dirbtiniu intelektu ir baigiant kvantine kompiuterija, mikroelektronika ir virtualiąja realybe, srityje, taip pat diegti skaitmeninę infrastruktūrą, susijusią su tokiais sritimis kaip kibernetinis saugumas, 5G ryšis, debesijos kompiuterija ir duomenys.

Tokiose srityse kaip 5G tinklai, palydovinis ryšys ir debesijos kompiuterija tarpvalstybinio mastu kuriama saugi, patikima ir tvari **skaitmeninė infrastruktūra**. Būsimasis junglumo tinklas apims perdavimo pajėgumus bei kompiuterinių duomenų saugyklas ir povandeniniais

³⁴ COM(2020) 98 final. Komisija bendradarbiauja su suinteresuotaisiais subjektais, kad nustatytų tokių rinkos formavimo taisyklių nustatymo prioritetus; šios taisyklės bus reguliariai peržiūrimos siekiant neatsilikti nuo technologijų raidos. Viešos konsultacijos dėl [naujų tvarių gaminių ekologinio projektavimo prioritetų](#).

³⁵ [ICT global market share by country 2022](#), | „Statista“.

³⁶ Eurostato duomenys.

kabeliais bei mūsų palydoviniais tinklais bus susietas su visais pasaulio kampeliais. ES turi pradėti planuoti ir plėtoti būsimą junglumą.

Daug naujų konkurencingumo didinimo galimybių atveria **dirbtinis intelektas**. Siekdamą sumažinti atotrūkį nuo laboratorijos iki rinkos, Komisija kartu su valstybėmis narėmis bendrai finansuoja bandymų ir eksperimentavimo priemones, kad įmonės galėtų realioje aplinkoje išbandyti savo naujausias dirbtiniu intelektu grindžiamas technologijas. Komisija skatins ir viešąsias administravimo institucijas naudotis dirbtinio intelekto taikomųjų programų teikiamomis galimybėmis.

Remdamasi sėkmingais Europos našiosios kompiuterijos bendrosios įmonės³⁷ veiklos rezultatais, ES paspartins mokslinius tyrimus ir inovacijas **kvantinės kompiuterijos**, ryšių ir jutiklių technologijų srityse, o tai turės lemiamą poveikį ir suteiks galimybių įvairiuose taikymo sektoriuose, įskaitant finansų, logistikos ir elektroninių ryšių, taip pat nacionalinio saugumo ir gynybos sektorius. Svarbus pramonės atsparumo veiksnys yra **puslaidininkiai**, kurie ateityje taps dar reikalingesni. ES puslaidininkų ekosistemos konkurencingumas bus remiamas Europos lustų aktu³⁸, kuris padės didinti ES technologinį suverenumą ir užtikrinti tiekimo saugumą.

Žvelgiant į perspektyvą, **ketvirtosios kartos saitynas**, apimantis sklandžiai sujungtus tarpusavio elementus, bus itin novatoriškas. Organizacijos ir įmonės jau investuoja į **skaitmeninius dvynius**, kurie užtikrina tikslų skaitmeninį objekto modeliavimą. Jie sudarys sąlygas veiksmingiau planuoti ir prognozuoti poreikius, neveikimą arba užkirsti kelią gedimams. Siekdamą modeliuoti ir imituoti gamtos reiškinius, Komisija kuria skaitmeninį Žemės dvynį (iniciatyva „Tikslas – Žemė“), kuris bus prieinamas 2024 m. viduryje. 2024 m. pabaigoje numatoma baigti kurti skaitmeninį vandenynų dvynį. Kiti skaitmeniniai dvyniai, pavyzdžiui, vietos skaitmeniniai dvyniai arba virtualus žmogaus dvynys, pasitarnaus kaip novatoriška pagalba medicininiam moksliniam tyrimams (ne anksčiau kaip 2025 m.).

Pasaulis tampa vis labiau susietas ir tai kelia tam tikrų pavojų. Siekiant užtikrinti saugumą ir atsparumą, svarbus vaidmuo tenka **kibernetiniam saugumui**. ES kibernetinio saugumo teisės aktų sistema nuolat stiprinama, be kita ko, remiantis pasiūlytu Kibernetinio atsparumo aktu, kuriuo siekiama apsaugoti susietuosius produktus – šiuo aktu bus nustatyti aukšti bendri standartai, kurie bus naudingi ir Europos kibernetinio saugumo pramonei visame pasaulyje. Komisija taip pat padeda MVĮ didinti jų kibernetinį atsparumą pasitelkdama skaitmeninių inovacijų centrus. Europos kibernetinio saugumo pramonei būtinos investicijos į pažangiausių kibernetinio saugumo technologijų mokslinius tyrimus ir plėtrą ir jų diegimą visais ekonomikos lygmenimis, o kartu šios investicijos atveria šiai pramonei naujų galimybių.

Ateityje konkurencingumas bus grindžiamas skaitmenizacija, tad reikia dėti pastangas, kad ES šiame svarbiame sektoriuje mažintų atsilikimą ir imtų pirmauti pasauliniu mastu. Tikslai, kuriuos būtina pasiekti iki 2030 m., nustatyti Skaitmeninio dešimtmečio politikos programoje. Siekiame, kad daugiau kaip 90 proc. MVĮ pasiektų bazinį skaitmeninio

³⁷ Bendrosios įmonės „EuroHPC“ pastangomis ES šiuo metu veikia 8 superkompiuteriai, iš jų 2 priklauso galingiausių pasaulio superkompiuterių dešimtukui.

³⁸ Pasiūlymas dėl TARYBOS REGLAMENTO, kuriuo keičiamos Reglamento (ES) 2021/2085, kuriuo pagal programą „Europos horizontas“ steigiamos bendrosios įmonės, nuostatos, susijusios su Lustų bendrąja įmone, COM/2022/47 final.

intensyvumo lygį ir bent 75 proc. įmonių pradėtų naudotis debesijos kompiuterijos paslaugomis, didžiaisiais duomenimis arba dirbtinio intelekto technologijomis³⁹.

Siūlomi tokie šio veiksnio stebėjimo PVRR:

PVRR	Šaltinis	Siektina reikšmė	Naujausi turimi duomenys
11 Sąjungos MVI skaitmeninis intensyvumas	Eurostatas	90 proc. iki 2030 m.	69 proc. (2022 m.)
12 Skaitmeninių technologijų naudojimas įmonėse	Eurostatas	75 proc. iki 2030 m.	Debesijos kompiuterijos paslaugos – 41 proc. (2021 m.) Didieji duomenys – 14,2 proc. (2020 m.) Dirbtinis intelektas – 7,9 proc. (2021 m.)

8. Švietimas ir įgūdžiai

Vykstant žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai vis daugiau asmenų turės įgyti naujų įgūdžių, kad galėtų neatsilikti nuo technologinės plėtros savo darbe arba įsidarbinti kituose sektoriuose. Todėl Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane nustatytas pagrindinis tikslas, kad iki 2030 m. bent 60 proc. visų suaugusiųjų kasmet dalyvautų mokymuose (palyginti su 37 proc. 2016 m.) ir kad iki tų pačių metų užimtumo lygis pasiektų bent 78 proc.

Siekiant išspręsti įgūdžių trūkumo problemą, būtina sudaryti palankesnes sąlygas judumui ir tuo tikslu visose valstybėse narėse nustatyti paprastesnę įgūdžių bei kvalifikacijos pripažinimo tvarką, taip pat ir trečiųjų valstybių piliečių įgūdžių ir kvalifikacijos atžvilgiu.

Aukštos kokybės ir įtraukios ES švietimo bei mokymo sistemos yra vienas didžiausių jos privalumų⁴⁰, kuris labai svarbus ES konkurencingumui. Tačiau Europoje jau susiduriama su kvalifikuotos darbo jėgos trūkumu, kurį, be kita ko, lemia demografiniai pokyčiai. Siekiant sėkmingai įgyvendinti dvejopą pertvarką, reikalinga reikiamų įgūdžių turinti darbo jėga, kad įmonės galėtų plėstis augančiuose sektoriuose. Todėl būtina skatinti ne tik dabartinius ar būsimus poreikius atitinkančių mokymo galimybių pasiūlą, bet ir tai, kad įmonės ir valdžios institucijos pripažintų įgytus įgūdžius bei kvalifikaciją, taip pat sudaryti pakankamai patrauklias sąlygas esamiems ar potencialiems darbuotojams pasinaudoti tokiomis galimybėmis, kad jie savo įgūdžius galėtų tobulinti ir pritaikyti dirbdami aukštos kokybės darbo vietose.

³⁹ 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2022/2481, kuriuo nustatoma 2030 m. Skaitmeninio dešimtmečio politikos programa, OL L 323, 2022 12 19, p. 4–26.

⁴⁰ 25–34 m. asmenų, sėkmingai baigusių tretinio išsilavinimo studijas, dalis padidėjo nuo 32,2 proc. 2010 m. iki 41,2 proc. 2021 m., o bendra švietimo ir mokymo programų nebaigusių asmenų dalis ES 2011–2021 m. sumažėjo 3,5 procentinio punkto iki 9,7 proc. Šaltinis – [Early leavers from education and training - Statistics Explained \(europa.eu\)](https://europa.eu/early-leavers-from-education-and-training-statistics-explained).

ES veiksmų gairės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad ES turėtų reikiamos kvalifikuotos darbo jėgos, kad galėtų klestėti vykstant skaitmeninei ir žaliajai pertvarkai, taip pat didinti ekonomikos konkurencingumą ir užimtumą, nustatytos 2020 m. **Europos įgūdžių darbotvarkėje**⁴¹. Joje pripažįstama, kad asmenys turi ne tik nuolat kelti kvalifikaciją, bet ir persikvalifikuoti, nes tikėtina, kad per visą karjerą jiems teks dažniau keisti darbo vietas ir netgi sektorius. Tuo tikslu būtina galimybė mokytis, taip pat orientavimo ir pripažinimo paslaugos. Struktūriniu dialogu skaitmeninio švietimo ir įgūdžių klausimais siekiama išgryninti į ateitį orientuotus įgūdžius, kuriais bus grindžiamas ilgalaikis konkurencingumas.

2023 m., kurie paskelbti Europos įgūdžių metais, dėmesys bus atkreiptas į įgūdžius, siekiant padėti darbuotojams ir įmonėms, ypač MVI, spręsti įgūdžių trūkumo problemą ES. Bus skatinamas palankus požiūris į persikvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą, kad žmonės galėtų įgyti kvalifikuotam darbui būtinų įgūdžių.

Asmenų prieigą prie visų su įgūdžiais susijusių paslaugų gali palengvinti nacionalinio ir (arba) regioninio lygmens **vieno langelio principu grindžiama sistema**. Remdamasi esamomis priemonėmis, pavyzdžiui, individualiomis mokymosi sąskaitomis, Komisija ir toliau sudarys palankias sąlygas keistis geriausios praktikos pavyzdžiais.

Siekiant rasti tvarų ES ekonomikai poveikį darančio įgūdžių trūkumo problemos sprendimą, būtina imtis tolesnių priemonių, kuriomis būtų skatinama laikytis **principo „pirmiausia – įgūdžiai“**. Šio principo laikymasis gali būti itin naudingas nepalankioje padėtyje esančių arba nepakankamai atstovaujamų grupių atstovams, nes remiantis juo vertinami ir pripažįstami realūs įgūdžiai, o ne formali kvalifikacija.

Siekiant sukurti bendrąją įgūdžių rinką, būtinas įgūdžių **perkeliamumas** visoje ES. Komisija skatins visapusiškai naudotis Direktyvos dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo nuostatomis, visų pirma susijusiomis su bendrosiomis rengimo struktūromis ir bendraisiais rengimo testais. Komisija taip pat išnagrinės būdus, kaip palengvinti kvalifikacijų, įskaitant tas, kurios nepatenka į Direktyvos dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo taikymo sritį, patvirtinimą ir pripažinimą.

Turime išnaudoti **moterų ir jaunimo** potencialą ir tuo tikslu imtis priemonių, kuriomis būtų didinamas moterų dalyvavimo lygis visuose sektoriuose ir visais lygmenimis, taip pat skatinama ankstyva jaunimo integracija į darbo rinką. Be to, turime skatinti lygias galimybes ir visų asmenų, be kita ko, nepalankioje padėtyje esančių asmenų, mažumų ir neįgaliųjų, dalyvavimą. Spręsti pastarąjį klausimą bus siekiama būsimą iniciatyvą dėl stažuočių kokybės sistemos atnaujinimo. Mažai išsilavinusių asmenų ir kitų nepakankamai atstovaujamų grupių integracija į darbo rinką apskritai bus naudinga visuomenei ir padės spręsti dabartinio ES darbo jėgos mažėjimo problemą. Mažinti reikalingiausios darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą gali padėti ir **teisėta migracija**. Šiais metais Komisija pristatys iniciatyvą dėl trečiųjų valstybių piliečių įgūdžių ir kvalifikacijų pripažinimo, pagal kurią sisteminės ilgalaikės pripažinimo gerinimo priemonės bus derinamos su trumpalaikiais veiksmais, kuriais siekiama pašalinti kai kurias neišvengiamas ES įgūdžių spragas.

Reikia iš naujo įvertinti ir skatinti techninį bei fizinį darbą ir taip pritraukti daugiau specialistų siekti karjeros tose srityse. Į planuojamas ekonomines reformas ir regionines bei sektorių strategijas būtina įtraukti **profesinį rengimą ir mokymą**, siekiant užtikrinti, kad įgūdžiai, kurių specialistams prireiks ateityje, būtų įgyjami laiku. Svarbus vaidmuo tenka ES profesinės kompetencijos centrų iniciatyvai, kurią vykdant glaudžiai bendradarbiaujama su įmonėmis, įskaitant MVI, ir kuria prisidedama prie regioninės plėtros, verslumo, inovacijų,

⁴¹ COM/2020/274 final.

pramonės klasterių ir pažangiosios specializacijos strategijų įgyvendinimo. Be to, Komisija toliau remia pameistrystę per Europos pameistrystės aljansą – per pastaruosius 10 metų sulaukta 400 išipareigojimų organizuoti mokymą, remiantis tais išipareigojimais pasiūlyta daugiau kaip 1 mln. pameistrystės vietų. Apskritai, remiantis tokiomis iniciatyvomis kaip 2020 m. Tarybos rekomendacija dėl profesinio rengimo ir mokymo, turi būti užtikrinta tiek švietimo ir mokymo galimybių pasiūla, tiek tokių mokymosi galimybių patrauklumas asmenims, kurie galėtų mokytis. Komisija toliau glaudžiai bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad užtikrintų ne tik mokymo veiklos kiekybę, bet ir rezultatų kokybę bei jų pritaikymą sektorių poreikiams.

Siekiant padėti įmonėms klestėti ir išlaikyti geriausią darbo jėgą, būtina užtikrinti stiprią švietimo sistemą ir kvalifikuotos darbo jėgos prieinamumą Europos sistemoje, kuri pasižymėtų lygiomis galimybėmis ir kokybiškomis darbo vietomis. Dalyvavimo švietimo ir mokymo veikloje PVRR bus nustatomas kas dvejus metus, kad būtų galima stebėti, kaip darbuotojai savo įgūdžius pritaiko prie kintančių reikalavimų. Tvirta IRT PVRR augimo tendencija ne tik leis stebėti skaitmeninę paramą verslo srityje, bet ir moterų pažangą šioje srityje.

Siūlomi tokie šio veiksnio stebėjimo PVRR:

PVRR	Šaltinis	Siektina reikšmė	Naujausi turimi duomenys
13 Suaugusiųjų (moterų ir vyrų) dalyvavimas švietimo ir mokymo veikloje kiekvienais metais	Suaugusiųjų švietimo tyrimas ir (arba) darbo jėgos tyrimas	60 proc. iki 2030 m.	37 proc. (2016 m.)
14 Suaugusiųjų užimtumo lygis	Eurostatas	78 proc. iki 2030 m.	73 proc. (2021 m.)
15 IRT specialistai (moterys ir vyrai)	Eurostatas	20 mln. iki 2030 m.	8,5 mln. 19,1 proc. moterų (2021 m.)

9. Prekyba ir atviras strateginis savarankiškumas

Pastaraisiais dešimtmečiais ES ekonominės ir politinės stiprybės sėmėsi iš prekybos galios ir naudojo atviros prekybos teikiama privalumais ne tik prekių, bet ir paslaugų bei intelektinės nuosavybės apsaugos požiūriu. Du trečdalius ES importo sudaro tarpinės žaliavos, pvz., žaliavos, dalys ir komponentai, kurie naudojami gamybos procese. Ilgalaikiai ES šalių duomenys rodo, kad ekonomikos atvirumo padidėjimas 1 proc. yra susijęs su darbo našumo padidėjimu 0,6 proc.⁴²

Atvira ir diversifikuota prekyba užtikrina didesnę ES klestėjimą, konkurencingumą ir atsparumą. Nuolat besikeičiančioje geopolitinėje aplinkoje ES turi toliau stiprinti savo tiekimo grandines ir mažinti prekybos priklausomybę nuo svarbiausių žaliavų⁴³, taip pat

⁴² Europos Komisija, 2007 m. Europos konkurencingumo ataskaita.

⁴³ COM(2023)165 *final* ir COM(2023)160 *final*.

nuo kitų strateginių produktų ir technologijų, dėl kurių ji tampa priklausoma nuo trečiųjų valstybių; tuo pat metu ES turi kurti partnerystes ir naudotis išorės augimo centrais. Laisva, taisyklėmis grindžiama ir sąžininga prekyba yra viena iš būtinų ES saugumo ir tiekimo diversifikavimo sąlygų.

Stiprindama ryšius su sąjungininkais ir prekybos partneriais, ES toliau sieks atverti rinkas ES įmonėms. Visų pirma, Komisija toliau plėtos ES **laisvosios prekybos susitarimų (LPS) tinklą** ir sieks, kad jau sudaryti susitarimai, veiksmingai įgyvendinami ir vykdomi, duotų kuo daugiau naudos. Be to, ES toliau bendradarbiaus su Pasaulio prekybos organizacija, be kita ko, šios organizacijos reformos klausimu, ir remis daugiašales prekybos taisykles kaip veiksmingiausią būdą visame pasaulyje užtikrinti vienodas sąlygas ekonominės veiklos vykdytojams.

ES turėtų toliau vadovauti tarptautiniam bendradarbiavimui visų šalių tarpusavio naudos tikslais. ES toliau **kurs partnerystes**, remdamasi ne tik prekybos, bet ir kitais susitarimais, kuriais nustatomas bendradarbiavimas su partneriais abiem pusėms svarbiais klausimais. Šiuo požiūriu svarbus vaidmuo tenka strategijai „Global Gateway“ – pozityviam ES pasiūlymui besiformuojančioms rinkoms ir besivystančioms šalims skatinti dvejoją pertvarką ir žmogaus socialinę raidą. Be to, ES siekia sudaryti susitarimus dėl skaitmeninės prekybos taisyklių, daugiausia dėmesio skirdama partneriams Azijoje, kai tinkama, remdamasi skaitmeninėmis partnerystėmis⁴⁴, ir taip propaguodama ES teises ir vertybes. Kitas pavyzdys, iliustruojantis, kaip galima stiprinti mūsų tarptautines partnerystes su strateginiais partneriais, yra ES ir Indijos prekybos ir technologijų taryba. Svarbiausiosios žaliavos taip pat yra viena iš sričių, kurioje ES sieks plėsti savo partnerysčių tinklą ir bendradarbiauti būsimame žaliavų klube, kuris suburs išteklius naudojančias šalis ir daug išteklių turinčias šalis, kad būtų skatinamos tvarios investicijos.

Be to, ES tęs dar glaudesnę bendradarbiavimą su JAV kaip partnere, pasižyminčia panašiomis tvirtomis bendromis vertybėmis. ES ir JAV rengiasi įgyvendinti naują Transatlantinę tvarios prekybos iniciatyvą, kad paspartintų bendrų tikslų įgyvendinimą siekiant žaliosios tvarios prekybos ir abipusėmis pastangomis remtų perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir atsparios ekonomikos⁴⁵. Kovo 10 d. Prezidentas J. Bidenas ir Pirmininkė U. von der Leyen susitarė, kad ES ir JAV stiprins bendradarbiavimą svarbiausiųjų naudingųjų iškasenų ir baterijų tiekimo grandinių diversifikavimo ir ekonominio saugumo užtikrinimo srityse.

Siekdamos pirmiau minėtų tikslų ES ir valstybės narės negali sau leisti tik reaguoti – jos kuria suderintą ekonominio saugumo sistemą, kuria būtų tikslingai šalinama rizika, o kartu apsaugoma atviros prekybos ir skaitmeninio bendradarbiavimo teikiama nauda. Be to, ES strategiškai naudosis turimomis autonominėmis priemonėmis, pavyzdžiui, prekybos apsaugos priemonėmis, Reglamentu dėl užsienio subsidijų, tarptautinių viešųjų pirkimų priemone ar siūloma ES kovos su ekonomine prievarta priemonė.

Abipusis patekimas į rinką ir prekybos (prekėmis ir paslaugomis) kliūčių pašalinimas atvers daugiau galimybių prekybai, investicijoms, inovacijoms ir našumo augimui.

Siūlomas toks šio veiksnio stebėjimo PVRR:

⁴⁴ Šioje srityje ES pradės dialogą skaitmeninės prekybos taisyklių klausimu su Pietų Korėja ir Singapūru, taip pat sieks bendradarbiauti skaitmeninės prekybos srityje su ASEAN partneriais.

⁴⁵ Remiantis 2022 m. gruodžio mėn. ES ir JAV prekybos ir technologijų tarybos ministrų susitikime paskelbtu pranešimu.

	PVRR	Šaltinis	Siektina reikšmė	Naujausi turimi duomenys
16	Prekyba su kitomis pasaulio šalimis (išreikšta BVP dalimi)	Eurostatas	Padidėjimas	21,5 proc. (2021 m.) 20,2 proc. (2020 m.)

III. Augimą skatinanti reglamentavimo sistema

Labai svarbus Sąjungos konkurencingumo veiksnys yra viešojo administravimo ir reglamentavimo sistemų kokybė. ES nustato aukšto lygio standartus tokiose politikos srityse kaip vartotojų apsauga, konkurencija, aplinka ir darbo vietos sauga, taip pat užtikrina reglamentavimo stabilumą ir tikrumą. Naujus reglamentus Komisija rengia remdamasi viena pažangiausių ir EBPO geriausiai įvertintų geresnio reglamentavimo sistemų. Vis dėlto dar galima atlikti tam tikrų patobulinimų.

Naująją **konkurencingumo patikrą** užtikrinama, kad pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų poveikio vertinimuose būtų nurodytas tikėtinas kiekvieno pasiūlymo poveikis sąnaudų ir kainų konkurencingumui, tarptautiniam konkurencingumui ir gebėjimui diegti inovacijas, taip pat MVĮ konkurencingumui. Komisija taip pat ieškos būdų, kaip geriau įvertinti bendrą įvairių politikos priemonių poveikį ES lygmeniu, kad galėtų parengti metodiką. Be to, vadovaujantis principu „**kiek plus, tiek minus**“ siekiama išvengti nereikalingos naštos, kai administracinės išlaidos, pavyzdžiui, susijusios su pareiga teikti ataskaitas, sertifikavimu ar ženkliniu, kompensuojamos toje pačioje politikos srityje. Būsimas metinis naštos tyrimas atskleis pirmuosius daug žadančius rezultatus šioje srityje.

Pareiga teikti ataskaitas yra būtina, kad būtų galima tinkamai stebėti teisės aktus ir užtikrinti jų vykdymą, tačiau šios pareigos vykdymas nemažai kainuoja, ypač MVĮ. **Vienas iš Komisijos prioritetų – toliau paprastinti pareigos teikti ataskaitas vykdymą ir mažinti administracinę naštą**⁴⁶. Iki šiol tinkamumo patikros⁴⁷ atliktos keliose politikos srityse, jų metu nustatyta galimybių supaprastinti reikalavimus ir sumažinti ataskaitų teikimo išlaidas. Komisija suteiks **naują postūmį racionalizuoti ir supaprastinti** įmonėms ir administracijoms taikomus **ataskaitų teikimo reikalavimus** ir **iki rudens** pateiks pirmuosius pasiūlymus dėl kiekvienos – **žaliosios, skaitmeninės ir ekonominės – teminės srities**. Turėtų būti nustatytas siekis šią naštą sumažinti 25 proc., nepakenkiant susijusiems politikos tikslams. Atsižvelgiant į didelę su šiuo Komisijos įgaliojimu susijusios teisėkūros veiklos apimtį, dabar ypač tinkamas metas intensyvinti šį darbą. Tokios priemonės gali ne tik sumažinti biurokratizmą ir supaprastinti reglamentavimo aplinką, bet ir atlaisvinti kvalifikuotų išteklių, o tai būtų naudinga įmonių konkurencingumui. Tai pasakytina ir apie kitas kompleksines temas, pavyzdžiui, ženklavimo taisyklių supaprastinimą ir (arba) skaitmeninimą.

⁴⁶ Pavyzdžiui, Reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos valdymo, kuriuo sujungiamas energetikos ir klimato srities veiksmų planavimas ir supaprastinama pažangos stebėseną; 2007 m. aukšto lygio darbo grupės administracinės naštos mažinimo klausimu.

⁴⁷ Pavyzdžiui, ES aplinkos politikoje taikomos stebėsenos ir ataskaitų teikimo tinkamumo patikra (SWD(2017) 230), per kurią peržiūrėta 180 įpareigojimų teikti ataskaitas, nustatytų 60-yje teisės aktų.

Gerais parengtomis ES taisyklėmis galima supaprastinti piliečių ir įmonių, ypač MVĮ, veiklą, be kita ko, tose srityse, kuriose 27 skirtingos nacionalinės sistemos pakeičiamos vienu taisyklių rinkiniu. Komisija toliau plėtos **inovacijoms palankesnę reglamentavimo aplinką**, plačiau naudodamasi **bandomąja reglamentavimo aplinka ir (arba) taikydama bandymų modelius**, kurie suteikia galimybę novatoriškų sprendimų veikimą ribotą laiką bandyti kontroliuojamoje aplinkoje. Tokią bandomąją aplinką Komisija jau pasiūlė dirbtiniam intelektui bei poveikio klimatui neutralizavimo pramonės šakoms, be to, pasiūlys tokią aplinką farmacijos sektoriui. Remdamasi tuo, Komisija aktyviai svarstys galimybę įtraukti kitas sritis ir (arba) sektorius.

Komisija taip pat įvertins galimybę kai tik įmanoma taikyti **reglamentavimo modelius**, kuriais būtų labiau skatinama⁴⁸, o ne nurodoma, taip mažinant reikalavimų laikymosi išlaidas, o kartu pasiekiant tų pačių rezultatų.

Konkurencingumą skatina atsinaujinimas. Komisija toliau **reguliariai vertins ES teisės aktus**, kad nustatytų, ar jie vis dar atitinka savo paskirtį. Siekdama užtikrinti, kad reglamentavimas išliktų veiksmingas ateityje, Komisija tirs galimybes savo pasiūlymuose dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, susijusių su sritimis, kuriose vyksta dideli technologiniai pokyčiai, geriau išnaudoti **nuostatas dėl laikino galiojimo ir peržiūros**. Tais atvejais, kai, siekiant užtikrinti stabilumą ir nuspėjamumą rinkos dalyviams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams, svarbu laiku priimti pagrindinius teisės aktus, Komisija sieks, kad Europos Parlamentas ir Taryba, kaip teisėkūros institucijos, prisiimtų aiškių politinių įsipareigojimą.

Priėmus teisės aktus, Komisija ir toliau padės valstybėms narėms **ES teisės aktus tinkamai, visapusiškai ir laiku perkelti į nacionalinę teisę**. Šis dialogas bus tęsiamas. Valstybės narės privalo tinkamai taikyti tai, dėl ko susitarė kaip Europos teisės aktų leidėjos, be kita ko, susilaikyti nuo vis dar dažno nebūtino reguliavimo ar administracinės naštos didinimo ir nuo nereikalingos naštos užkrovimo įmonėms ir piliečiams perkeltiant ES direktyvas į nacionalinę teisę (t. y. nuo perteklinio reglamentavimo). Jei teisės aktų įgyvendinimas valstybėse narėse labai skiriasi, gali būti prarasta nemažai praktinių suderinimo bendrojoje rinkoje privalumų. Be to, perkėlimas į nacionalinę teisę turi būti atliekamas laiku, kad būtų kuo labiau sumažinta netikrumo dėl teisinės padėties rizika, ypač įmonėms. Atsižvelgiant į tai, valstybės narės, regionų ir vietos valdžios institucijos raginamos peržiūrėti dabartinius ES teisės aktų perkėlimo į nacionalinę teisę procesus.

Kad viešasis sektorius galėtų toliau įgyvendinti ES politiką, būtinas tvirtas viešasis administravimas. Komisija apibrėš keletą veiksmų⁴⁹, kuriais siekiama stiprinti ir skatinti administracinį bendradarbiavimą, padėti valdžios institucijoms gerinti valstybės tarnautojų įgūdžius ir sudaryti palankesnes sąlygas keistis patirtimi ir darbuotojais, kad būtų remiamas konkrečių reformų įgyvendinimas, politikos iniciatyvų plėtojimas arba naujų valdymo priemonių ir metodų diegimas.

Šis PVRR atskleidžia įmonių suvokimo apie tai, ar paprasta laikytis vyriausybės reguliavimo ir administracinių reikalavimų, mastą. Didėjimo tendencija parodys, koku mastu ES ir jos valstybės narės drauge gali sėkmingai užtikrinti augimą skatinančią teisinę ir administracinę sistemą.

Siūlomas toks šio veiksnio stebėjimo PVRR:

⁴⁸ Verslo ar finansinėmis paskatomis.

⁴⁹ Europos administracinė erdvė ES (susitarimas).

PVRR	Šaltinis	Siektina reikšmė	Naujausi turimi duomenys
17 Reikalavimų laikymosi paprastumas	Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė	Padidėjimas	3,64 (2021 m.) 3,33 (2018 m.)

Išvada

Atsižvelgiant į stiprią pasaulinę konkurenciją ir naujas geopolitines aplinkybes, konkurencingumas niekaip negali būti laikomas savaime suprantamu dalyku. Jam būtina skirti politinio dėmesio aukščiausiu politiniu lygmeniu. Kalbant apie sugrįžimą prie ilgalaikio konkurencingumo klausimo reikia kalbėti ir apie tai, kad Europos Sąjunga turi priimti atsakomybę už savo patrauklumą ir poziciją pasaulio ekonomikoje.

ES pasiekė ateinančiam dešimtmečiui itin svarbų lūžio tašką ir tam, kad Europa į ateitį žengtų teisingu keliu, būtinas bendras įmonių ir politikos formuotojų pastūmis. Įmonės savo veiklą grindžia ilgalaikėmis perspektyvomis ir joms reikia nuspėjamų ir konkurencingų pagrindinių sąlygų, kad galėtų vykdyti savo investicijas. Būtent tai lems būsimo ekonomikos augimo kryptį.

Šiame komunikate akcentuojami pagrindiniai ilgalaikio konkurencingumo veiksniai. Šie veiksniai yra tarpusavyje susiję, o į dabartinius iššūkius nerasime vieno atsako. Nuolat kintančioje aplinkoje šie veiksniai bus vertinami remiantis sektorių politikoje jau sukurtais PVRR, tikslais ir stebėsenos sistemomis⁵⁰, bendrosios rinkos rezultatų suvestine, skaitmeninio dešimtmečio politikos programa ir Europos semestru. Atnaujintą informaciją Komisija ketina kasmet teikti bendrosios rinkos ir konkurencingumo rezultatų suvestinėse. Tad, siekiant pateikti informaciją ir paspartinti diskusiją apie visas būtinas politikos priemones, kovo mėn. Europos Vadovų Tarybai, taip pat Europos Parlamentui šių suvestinių duomenys gali pasitarnauti kaip bendras ES konkurencingumo padėties matas. Be to, šios suvestinės padės Komisijai orientuoti savo kasdienį darbą, o teisėkūros institucijoms – pabaigti rengti teisės aktus, kurie daro poveikį Europos konkurencingumui. Valstybių narių įsipareigojimas vykdyti reformas ir įmonėms siunčiami suderinti aiškūs signalai, remiami reikiamomis investicijomis ir įgyvendinimu, sudarys sąlygas būsimą konkurencingumą kurti remiantis Europos stipriosiomis pusėmis.

Tuo tarpu Komisija aktyviai peržiūrės savo reglamentavimo sistemą, vertins, ar ji atitinka paskirtį, ir sieks investicijoms palankesnio reglamentavimo. Aiški reglamentavimo sistema, parama pagrindinėms inovacijoms, kvalifikuota darbo jėga ir sumažinti ataskaitų teikimo reikalavimai, kai įmanoma, sudarys sąlygas sukurti ES pramonės augimui ilguoju laikotarpiu palankią verslo aplinką.

Europos Vadovų Taryba ir Europos Parlamentas raginami patvirtinti šiame komunikate nustatytus prioritetus ir reguliariai vertinti padarytą pažangą.

⁵⁰ Išsamesnį atitinkamų pokyčių ES vaizdą atskleidžia darnaus vystymosi programa, skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas, socialinis ramstis, inovacijų rezultatų suvestinė ir kt.

Priedas. ES pramonės konkurencingumo stebėsenos PVRR

Nr.	PVRR	Šaltinis	Aprašymas	Siektina reikšmė	Naujausia reikšmė
<i>Veikianti bendroji rinka</i>					
1	Integracija į bendrąją rinką	Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė ⁵¹	Prekybos prekėmis ir paslaugomis srautas ES, išreikštas ES BVP dalimi.	Padidėjimas	Prekyba prekėmis – 23,5 proc. (2021 m.) Prekyba prekėmis – 21,5 proc. (2020 m.) Prekyba paslaugomis – 6,75 proc. (2021 m.) Prekyba paslaugomis – 6,5 proc. (2020 m.)
2	Nepakankamos atitikties rodiklis	Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė ⁵²	Juo nustatomas į nacionalinę teisę perkeltų direktyvų, dėl kurių Komisija pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūras dėl netinkamo perkėlimo į nacionalinę teisę, skaičius.	0,5 proc.	1,3 proc. (2021 m.)
<i>Prieiga prie privačiojo kapitalo ir investicijų</i>					
3	Grynosios privačiosios investicijos, išreikštos BVP dalimi	Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė ⁵³	Privačios investicijos yra tiesiogiai susijusios su paprasta prieiga prie privačiojo kapitalo.	Padidėjimas	3,2 proc. (2021 m.) 2,6 proc. (2020 m.) 4,4 proc. (2019 m.)
4	Rizikos kapitalo investicijos	Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė ⁵⁴	Pažanga šioje srityje yra geras prieigos prie privačiojo kapitalo bendros pažangos rodiklis. Pastaruoju metu padaryta	Padidėjimas	0,48 proc. (2021 m.) 0,03 proc. (2018 m.)

⁵¹ [Prekių ir paslaugų integracija |Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė \(europa.eu\)](#)

⁵² [Perkėlimas į nacionalinę teisę |Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė \(europa.eu\)](#)

⁵³ [Ekonominis atsparumas |Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė \(europa.eu\)](#)

⁵⁴ [Galimybės gauti finansavimą |Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė \(europa.eu\)](#)

			pažanga, tačiau, palyginti su pažanga tarptautiniu lygiu, ji yra nedidelė.		
Valstybės investicijos ir infrastruktūra					
5	Valstybės investicijos, išreikštos BVP dalimi	AMECO duomenų bazė ⁵⁵	Valstybės investicijos atlieka svarbų vaidmenį plėtojant ir palaikant tokias verslo infrastruktūras kaip energetika, transportas ar skaitmeninis junglumas.	Padidėjimas	3,2 proc. (2022 m.)
Moksliniai tyrimai ir inovacijos					
6	MTP intensyvumas, išreikštas procentine BVP dalimi	Eurostatas ⁵⁶	Bendros MTP išlaidos (viešosios ir privačiosios).	> 3 proc. po 2030 m.	2,26 proc. (2021 m.) 2,3 proc. (2020 m.) 2,22 proc. (2019 m.)
7	Patento paraiškų skaičius ⁵⁷	Eurostatas ⁵⁸	Patentai atspindi ekonomikos gebėjimą panaudoti žinias ir parodo konkurencingumo pranašumą, kurį galima įgyti diegiant inovacijas.	Padidėjimas	67 713 (2021 m.) 65 925 (2020 m.) 66 510 (2019 m.)
Energetika					
8	Atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos dalis	Eurostatas ⁵⁹	Atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamyba (kaip siūloma Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvoje).	45 proc. 2030 m.	21,77 proc. (2021 m.) 22,04 proc. (2020 m.) 19,89 proc. (2019 m.)
9	Elektros energijos kainos ne namų ūkių vartotojams ⁶⁰	Eurostatas ⁶¹	Elektros energijos kaina pramoniniams vartotojams yra geras energijos įperkamumo rodiklis.	Sumažėjimas, vėliau – stabilizacija	0,1604 EUR už kWh (2022 m. I semestras) 0,0818 EUR (2020 m. I semestras)

⁵⁵ https://ec.europa.eu/economy_finance/ameco_dashboard

⁵⁶ [Eurostato duomenų bazė „Mokslas, technologijos ir inovacijos“ \(europa.eu\)](#)

⁵⁷ Patento paraiškos Europos patentų tarnybai pagal pareiškėjų gyvenamosios vietos šalį, standartinis Eurostato duomenų rinkinio rodinys.

⁵⁸ [Statistika | Eurostatas \(europa.eu\)](#), interneto duomenų kodas: SDG_09_40.

⁵⁹ [Statistika | Eurostatas \(europa.eu\)](#), interneto duomenų kodas: NRG_IND_REN.

⁶⁰ IC grupė, suvartojimas nuo 500 iki 2000 MWh, standartinis Eurostato duomenų rinkinio rodinys.

⁶¹ [Statistika | Eurostatas \(europa.eu\)](#), interneto duomenų kodas: NRG_PC_205.

<i>Žiediškumas</i>					
10	Žiedinio medžiagų naudojimo rodiklis	Eurostatas ⁶²	Žiedinio medžiagų naudojimo rodikliu matuojama atgautų ir į ekonomiką grąžinamų medžiagų dalis, palyginti su bendru medžiagų naudojimu. Žiedinės ekonomikos veiksmų plano tikslas: padvigubinti, palyginti su 2020 m.	23,4 proc. iki 2030 m.	11,7 proc. (2021 m.) 11,7 proc. (2020 m.)
<i>Skaitmenizacija</i>					
11	MVĮ skaitmeninis intensyvumas	Eurostatas ⁶³	ES įmonių, pasiekusių bent bazinį skaitmeninio intensyvumo lygį, dalis. Bazinis lygis apima bent keturių iš dvylikos atrinktų skaitmeninių technologijų naudojimą (pvz., bet kokios DI technologijos naudojimą; e. prekybos pardavimo apimtis sudaro ne mažiau kaip 1 proc. visos apyvartos ir t. t.), kaip apibrėžta Skaitmeninio dešimtmečio programoje.	90 proc. iki 2030 m.	69 proc. (2022 m.)
12	Skaitmeninių technologijų naudojimas įmonėse	Eurostatas ^{64 6566}	Europos įmonių, kurios naudojami debesijos kompiuterijos paslaugomis, didžiaisiais duomenimis ir dirbtiniu intelektu, dalis. Skaitmeninio dešimtmečio politikos programoje nustatytas tikslas	75 proc. iki 2030 m.	Debesijos kompiuterijos paslaugos – 41 proc. (2021 m.) 23,9 proc. (2018 m.) Didieji duomenys – 14,2 proc. (2020 m.) Dirbtinis intelektas – 7,9 proc. (2021 m.)

⁶² [Statistika | Eurostatas \(europa.eu\)](#)

⁶³ [How digitalised are the EU's enterprises? - Products Eurostat News - Eurostatas \(europa.eu\)](#)

⁶⁴ [Statistika | Eurostatas \(europa.eu\)](#), interneto duomenų kodas: ISOC_CICCE_USE. Įmonės dydis: 10 arba daugiau darbuotojų.

⁶⁵ [Statistika | Eurostatas \(europa.eu\)](#) Interneto duomenų kodas: ISOC_EB_BD. Įmonės dydis: 10 arba daugiau darbuotojų.

⁶⁶ [Statistika | Eurostatas \(europa.eu\)](#), interneto duomenų kodas: ISOC_EB_AI. Įmonės dydis: 10 arba daugiau darbuotojų.

<i>Švietimas ir įgūdžiai</i>					
13	Suaugusiųjų (moterų ir vyrų) dalyvavimas švietimo ir mokymo veikloje kiekvienais metais	Suaugusiųjų švietimo tyrimas ir (arba) darbo jėgos tyrimas ⁶⁷	Aktyvesnis dalyvavimas mokymuose reikš tinkamą pažangą plėtojant tvariam konkurencingumui reikalingus įgūdžius (vienas iš Porto aukščiausiojo lygio susitikime nustatytų tikslų, socialinis ramstis).	60 proc. iki 2030 m.	37,4 proc. (2016 m.) ⁶⁸ (remiantis suaugusiųjų švietimo tyrimu, kuris anksčiau buvo atliekamas kartą per 6 metus.)
14	Suaugusiųjų užimtumo lygis	Eurostatas ⁶⁹	Aktyvesnis dalyvavimas darbo rinkoje reiškia, kad mažėja darbo jėgos trūkumas ir didinamas tvarus konkurencingumas (vienas iš Porto aukščiausiojo lygio susitikime nustatytų tikslų, socialinis ramstis).	78 proc. iki 2030 m.	73 proc. (2021 m.)
15	IRT specialistai (moterys ir vyrai)	Eurostatas ⁷⁰	Šiuo rodikliu, kuris yra vienas iš Skaitmeninio dešimtmečio programos tikslų, vertinama pažanga, padaryta formuojant reikiamo dydžio darbo jėgą, kurios specializacija – skaitmeninių technologijų kūrimas ir diegimas.	20 mln. iki 2030 m.	8,5 mln. ⁷² (2021 m.) Moterų procentinė dalis: 19,1 proc. (2021 m.) 17,8 proc. (2019 m.)
<i>Prekyba ir atviras strateginis savarankiškumas</i>					
16	Prekyba su kitomis pasaulio šalimis (išreikšta BVP dalimi)	Metinė bendrosios rinkos ataskaita ⁷³	Prekybos prekėmis ir paslaugomis su kitomis pasaulio šalimis srautas, išreikštas ES BVP dalimi.	Padidėjimas	21,5 proc. (2021 m.) 20,2 proc. (2020 m.) ⁷⁴

⁶⁷ Šis rodiklis bus taikomas nuo 2022 m., o duomenys bus prieinami kas dvejus metus.

⁶⁸ [Circabc \(europa.eu\)](#) Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD suaugusiųjų švietimo tyrimo duomenys, išskyrus mokymo darbo vietoje rodiklį.

⁶⁹ [Statistika | Eurostatas \(europa.eu\)](#) *Employment and activity by sex and age - annual data*. Interneto duomenų kodas: LFSI_EMP_A.

⁷⁰ [Statistika | Eurostatas \(europa.eu\)](#) Dirbančių IRT specialistų skaičius, išreikštas procentine visų dirbančiųjų dalimi. Interneto duomenų kodas: ISOC_SKS_ITSP.

⁷¹ [Statistika | Eurostatas \(europa.eu\)](#) Dirbantys IRT specialistai pagal lytį. Interneto duomenų kodas: ISOC_SKS_ITSPS.

⁷² Įverčiai. Apskaičiavimo pagrindas: 2021 m. dirbo 189,7 mln. asmenų. [Employment - annual statistics - Statistics Explained \(europa.eu\)](#)

Reglamentavimo našta					
17	Reikalavimų laikymosi paprastumas	Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė ⁷⁵	Įmonių suvokimas atsakant į klausimą „Ar jūsų šalyje įmonėms paprasta laikytis vyriausybės reguliavimo ir administracinių reikalavimų (pvz., leidimų, ataskaitų teikimo, teisės aktų)? (1 = per daug sudėtinga; 7 = itin paprasta)“ apklausoje dėl Pasaulio ekonomikos forumo pasaulio konkurencingumo indekso.	Padidėjimas	3,64 (2021 m.) 3,33 (2018 m.)

⁷³ [ASMR 2023.pdf \(europa.eu\)](#) 1 pav.

⁷⁴ *World trade in goods and services - an overview - Statistics Explained* (europa.eu).

⁷⁵ [Poreikiais grindžiamas administravimas ir reguliavimo našta | Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė \(europa.eu\)](#)